

В.О. Мойсеєнко, І.П. Шостка,
Н.В. Тарченко

Національний медичний
університет ім. О.О. Богомольця,
м. Київ

ВІДЛУННЯ МИЛОСЕРДЯ ТА БЛАГОДІЙНИЦТВА СВЯТО-ПОКРОВСЬКОГО ЖІНОЧОГО МОНАСТИРЯ

Резюме

У статті висвітлено сторінки милосердя та благодійницької діяльності служниць Свято-Покровського жіночого монастиря у місті Києві. На території монастиря знаходилися шпиталі, де лікували хворих. Тут надавали допомогу професори В.О. Караваєв і В.П. Образцов. Нині тут збудований приход храму преподобного Агапіта Печерського. В обителі зберігається чудотворна ікона великої княгині Олександри Петрівни Романової.

Ключові слова

Свято-Покровський жіночий монастир, благодійність, милосердя, Олександра Петрівна Романова, історія.

*Треба вміти жити, носити в собі щастя,
робити інших щасливими...
Олександра Романова*

Яскравою сторінкою в історії благодійництва нашого міста є діяльність великої княгині з роду Романових, особи царственої, тітки останнього російського імператора Миколи II — Олександри Петрівни Романової, яка заснувала в Києві Свято-Покровський жіночий монастир. Завдяки її піклуванню в Покровському монастирі з'явилося медичне містечко, де надавали допомогу всім, хто її потребував [1].

На території Свято-Покровського монастиря в м. Києві (фото 1) в 1910-1911 роках звели новий двоповерховий хірургічний корпус (фото 2), при ньому освятили домову церкву (нині там, на вул. Пимоненка, 8, знаходиться медичний заклад, в якому в 70-ті роки минулого століття консультували хворих співробітники кафедри терапії санітарно-гігієнічного факультету Київського медичного інституту, якою керував професор В.С. Нестеров). Щорічно в лікарні робили до 300 хірургічних операцій, причому абсолютна більшість із них проходила успішно. Тут працювали відомі хірурги Києва, серед яких згадується професор В.О. Караваєв, який лікував саму Олександрю Петрівну Романову. Консультував хворих відомий терапевт В.П. Образцов [2-4].

У 50-ті роки ХХ сторіччя сестри обителі, побоюючись, що через могилку матінки Олександри Петрівни буде проходити теплотраса, перепоховали рештки засновниці монастиря на Лук'янівському цвинтарі, а 2 листопада 2009 року їх повернули додому — до Покровського монастиря.

© В.О. Мойсеєнко, І.П. Шостка, Н.В. Тарченко

Фото 1. Територія Покровського монастиря сьогодні (2014 р.)

Фото 2. Хірургічний корпус лікарні Свято-Покровського монастиря, побудований у 1911 р. Сьогодні будівля підпорядкована Південно-Західній залізниці (2014 р.)

24 листопада 2009 року Священний Синод Української Православної Церкви зарахував за-сновницю Києво-Покровського жіночого монастиря Інокеню Анастасію (Олександру Петрівну Романову) до лику святих Київської єпархії [7].

Історія про набуття мощей великої княгині на Лук'янівському меморіальному цвинтарі. 2 листопада 2009 року комісія під керівництвом вікарія Київської митрополії єпископа Обухівського Захарія розкопала могилу на Лук'янівському цвинтарі, в якій була похована княгиня Олександра Петрівна Романова.

Коли її розкрили, виявили кісточки трьох поховань. Свідки цих подій розгубилися. І раптом під кісточками виявили маленьку латунну табличку: «Тут похована велика княгиня Олександра Петрівна Романова — черниця Анастасія». Так, це дійсно були мощі Великої Матінки, які перенесли до Покровського монастиря. Нині вони зберігаються в Свято-Миколаївському храмі. Двох інших монахинь — інокеню Євфросинію Погожеву та ігуменю Архелаю, які також перебували в Покровському монастирі, підпоховали до могили княгині Романової в 50-ті роки. Ось чому на цьому місці стоять три хрести (фото 3).

Стежка до могили матінки Анастасії завжди протоптана. Сюди приїжджають люди з різних куточків України, щоб низько вклонитися великій княгині, подякувати їй за добро. Вони благають про допомогу в подоланні негараздів, хвороб. Кажуть — допомагає. Матінка тут вже не спочиває, але залишилася земля, що пам'ятає цю чудову жінку та її сусідок, колись похованих із нею в одній могилі. Поруч із Покровською церквою біліє кенотаф (символічна могила) великої княгині Олександри Петрівни (фото 4) [2].

У 1920 році на території Покровського монастиря спочатку був похований відомий В.П. Образцов, який помер від пневмонії в Георгіївській лікарні для бідних. Відомо, що в трагічні роки сво-

Фото 3. На могилі Олександри Петрівни Романової (2015 р.)

го життя, після перенесеного інсульту, чорниці Покровського монастиря деякий час доглядали за професором у монастирі. Пізніше його перепоховали на Лук'янівському цвинтарі в м. Києві.

Помолившись біля могили великої княгині Романової на Лук'янівському меморіальному цвинтарі, ми завітали до могили нашого вчителя, одного із засновників київської терапевтичної школи Василя Парменовича Образцова. Вклонитися великому лікарю було щирим бажанням [5]. Ми нерідко бували на його могилі, але завжди були вражені відсутністю до неї особливої уваги. На цей раз на ділянці № 13, на старому місці, ми не знайшли знайомого мармурового хреста. Що трапилось? У стані відчаю виникали різні думки, але пошуки продовжувалися. І раптом велике здивування і радість: поруч із могилою і пам'ятником М.Д. Стражеску та його сім'ї тепер покоїться В.П. Образцов. Стоїть лабрадоритовий хрест, все прибрано, велично. Скромна огорожа. А головне — вони тепер знову разом (фото 5, 6). Трагічним був фінал життя великого вченого, не мають спокою його кісточки після відходу у вічність.

Фото 4. Кенотаф Олександри Петрівни поруч із Покровською церквою (2013 р.)

Фото 5. Могила В.П. Образцова на Лук'янівському цвинтарі (2012 р.)

Фото 6. Сімейне поховання М.Д. Стражеска на Лук'янівському меморіальному цвинтарі (2015 р.)

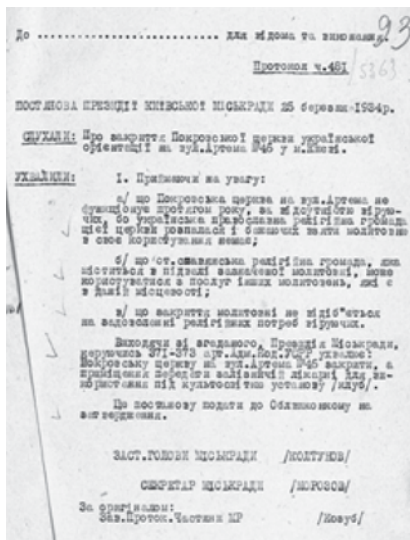

Фото 7. Постанова Президії Київської міськради від 25.03.1934 Р. «Про закриття Покровської церкви» (Державний архів м. Києва)

Але для нас, терапевтів, це не є гріхом, про нього не повинні забувати сучасні лікарі, а знаходження могили поруч з учнем, зятем М.Д. Стражеском, є надзвичайно символічним і справедливим.

Монастир за часів радянської влади

Під час Першої світової війни в монастирі терміново відкрили лазарет для хворих та поранених на 225 ліжок (у тому числі 25 офіцерських).

У 1925 році монастир закрили і знову відкрили в 1942 році. У Державному архіві м. Києва зберігається постанова Президії Київської міськради від 25 березня 1934 року, в якій було ухвалено закриття Покровської церкви української орієнтації на вул. Артема № 46 у м. Києві (фото 7).

Церкву закрили, а приміщення передали залізничній лікарні для використання під «культосвітню установу» — тобто клуб.

У 1943-1945 роках на території монастиря організували шпиталь для поранених солдат та офіцерів. До прибуття військового персоналу його об-

Фото 8. Сестри-чорниці монастиря допомагають пораненим у шпиталі

слуговували сестри-черниці: годували та одягали поранених бійців, перев'язували їм рани, носили на своїх худих плечах воду з колодязів, що знаходилися на вулиці Глибочицькій, робили все, щоб полегшити страждання та вдихнути в людей віру в життя (фото 8). Після того, як лінія фронту рушила на захід, у монастирі розмістився евакошпиталь (1945-1948 рр.).

За час існування безбожної радянської влади чернеча садиба значно зменшилася: її потіснили багатоповерхові будинки, зведені на колись великій території монастиря. У радянський час у монастирських корпусах розміщалися різні установи, які не мали ані найменшого відношення до обителі: районні адміністративні та правоохоронні органи, стоматологічна поліклініка, бюро з ремонту радіотехніки, галузева лікарня і навіть... центральний абортарій. З трьох десятків будівель, які раніше мав монастир, у його віданні залишили лише сім, інші — або зруйнували, або передали стороннім організаціям [6].

Зараз у монастирі проживає близько 300 черниць. Вони повертають до життя те, що було знищено плем'ям воєнничих безбожників. Останніми роками після ремонту тут відкрито храм преподобного Агапіта Печерського при чернечій богадільні, перший храм обителі — Покровський.

На території монастиря завжди святково, особливо влітку. Чудові клумби з дивовижними квітами, розарій. Тут легко дихається, тут багато світла і добра (фото 9). Таким був заповіт матінки Анастасії — бути милосердними, творити добро.

Сьогодні про історію монастиря розповідає його матінка, яка приїхала сюди з далекої Казані ще молодою дівчиною. Прийняла постриг чернецтва і все своє життя присвятила служінню Богу. Ця надзвичайно ерудована, приємна, з лагідною посмішкою жінка й подарувала нам книги про історію монастиря, що було приводом для нас написати цю статтю. Черниця познайомила нас

Фото 9. Монастирський садок сьогодні. Колись тут був похований відомий професор В.П. Образцов (2015 р.)

із богадільнею, розповідала про життя в монастирі. У всьому в цій обителі відчувається любов, велика шана, відношення до Матінки, як до земної, адже вона справді безсмертна. Нині в обителі зберігається чудотворна ікона великої княгині Олександри Петрівни (Анастасії), яка допомагає стражденим та безнадійно хворим зцілитися (фото 10).

...Скромні біленькі хрести, які бувають на цвинтарях чорниць. Тихо шелестять листочки на деревах, чути різноголосі пташині співи, стрибають руді пухнасті білочки. У кожного цвинтаря своє таємне життя... Прощаємося з матінкою Анастасією — жінкою, чийм життям рухали любов до людей і Бога. Її земний шлях — особливий приклад покаяння, несення хреста страждань і виконання Христового вчення милосердя.

...Творіть добро, щоб кращим став цей світ!

Фото 10.
Чудотворна ікона
великої княгині
Олександри
Петрівни
(Анастасії)
(2014 р.)

Список використаної літератури

1. Артемов В. Дом Романовых / В. Артемов. — М.: ОлмаМедиаГрупп, 2014. — 50 с.
2. Бойко М. Киевский Свято-Покровский женский монастырь: очерк истории / М. Бойко. — Режим доступа: <http://www.hram-feodosy.kiev.ua/article/4/19/493/1>
3. Монастыри и храмы Киева. Справочник-путеводитель / Сост. А. Кандинский. — К., 2009. — 50 с.
4. Обитель Матушки Великой. — К., 2011. — С. 51.
5. Передерий В. Настоящие врачи / В. Передерий, В. Шипулин. — К., 2001. — С. 79.
6. Покровский монастырь (Киев). — Режим доступа: [https://ru.wikipedia.org/wiki/Покровский_монастырь_\(Киев\)](https://ru.wikipedia.org/wiki/Покровский_монастырь_(Киев))
7. Преподобная великая княгиня Анастасия Киевская. Жизнеописание основательницы Киево-Покровского женского монастыря. — К.: Покровский монастырь, 2010. — 127 с.

Надійшла до редакції 25.02.2016

HOLY VIRGIN MONASTERY CHARITY ECHO V.O. Moyseyenko, I.P. Shostka, N.V. Tarchenko Summary

The article highlights the charity history of the Kyiv Holy Virgin Monastery ministers. There were hospitals at the monastery where patients were treated. Professors V. Karavayev and V. Obratsov worked here. Nowadays the St. Agapit Pechersky Church is situated here. The monastery keeps the miraculous icon of Grand Princess Alexandra Romanova.

Keywords: Holy Virgin Monastery in Kyiv, philanthropy, charity, Alexandra Romanova, history.